

THE JOLLY SCOTCHMEN

Eric Vermeirsch

Uren, weken, maanden van mijn leven heb ik doorgebracht in vergaderingen van verscheidene ‘massaorganisaties’, soms bestaande uit twee man en een paardenkop. Weer een van de eigenaardigheden die blijkbaar wel dan niet in de genen zitten. Mijn beide kinderen hebben er nochtans geen pap van gegeten, alhoewel het spreekwoord zegt ‘woorden wekken, voorbeelden trekken’.

Als het op vergaderen en ‘de massa organiseren’ aankomt, ik heb van in mijn vroege jeugd niet het voorbeeld van mijn ouders gevolgd, maar wel van hun organisatie, The Jolly Scotchmen, of beter: The Jolly Scotchman’s (zie foto op de Rihovelaan). Deze vereniging was kort na de oorlog, toen ik haar leerde kennen, reeds goed over haar top. De bloeiperiode moet hebben plaatsgegrepen in de dertiger jaren. De zetel was gevestigd (natuurlijk) in café Caron op de Rihovelaan, en de vereniging met vaste hand bestuurd door haar imposante voorzitter Charles De Cock (dus ook met c o c k, zoals de bekende Hollandse politiemans). Deze voorzitter was meer dan volumineus en kon gerust vergeleken worden met een bekend Vlaams politicus die ondertussen wel wat afgevallen is. Onder zijn kundige leiding had de organisatie zich tijdelijk moeten terugplooiën en vegeteerde nu verder, na jaren van roem, onder de vorm van een spaarmaatschappij. De formule is bij oudere Gentenaars zeker gekend: de leden spaarden maandelijks een klein bedrag, dat daartoe in een houten spaarkas werd gestoken die in het café aan de muur hing. Elke spaarder had zijn/haar eigen nummer en het geld viel in een bakje achter de afsluiting. Het briljante van het systeem was, dat er geen intrest werd uitgekeerd (dus nog minder dan in de huidige tijden), maar wel bierkaartjes, dit natuurlijk in verhouding tot het gespaarde bedrag. Welke hedendaagse bezielde CEO, politiek of bankier voert die formule opnieuw in? Succes verzekerd!

Maar op de één of andere manier moet er toch nog wat rendement geweest zijn dat anders werd besteed, en hoe. Dat bleek namelijk na het jaarlijks nieuwjaarsouper (patatte mee pelle en uufvlakke), want dan werden aan de kinderen geschenken uitgedeeld. Met grote ogen staarde ik naar de voorzitter, grote ogen waren wel nodig om zijn omvangrijk figuur volledig te omvatten. Hij begon plechtig met de alfabetische afroeping van de namen der gegadig-

den. Voor mij kwamen nog een hele resem nichtjes en een neefje, ik begon dat toen al stilaan gewoon te worden: alfabetische rangorde was niet écht mijn ding, het viel meestal nadelig uit. Niettemin stond ik al recht vanaf de eerste naamafroeping. Er stond immers te veel op het spel. 't Was wel elk jaar hetzelfde, maar toch: zo'n reusachtige peperkoek in de vorm van een hart, bovenop gul bestrooid met suikerparels, 'The Jolly Scotchmen' hadden weer niet op een frank minder of meer gekeken. Meestal was er ook nog een rood blinkend lint rond gestrikt, dat was nogal wat beter dan die kleine droge koekjes met 'Kuma' (kurkuma), die ik soms van een Duitse soldaat had gekregen.

Mijn nonkels Guillaume (Giele) - 'den dauphin' - en Gust zaten natuurlijk in het bestuur, een heel karwei, want het spaargeld moest maandelijks geteld worden, naar de post gebracht, er moest verslag worden uitgebracht tijdens 'den boeteneed'. De boeteneed was de maandelijks ledenvergadering. Tijdens die vergadering werden flink wat pinten gedronken, dames die het ritme van de heren niet konden volgen vroegen zich dan in plaats van een pint 'een latte sokla'. Het speciale aan de boeteneed was dat het verboden was voor de leden om nog te praten tijdens het verslag. Wie wel babbelde, werd onmiddellijk een collectebus onder de neus geduwd waarin hij/zij een stuk van vijf frank moest leggen. Ik was nogal wat blij dat Leontje - als zelfstandige huisschilder geen loonslaaf en dus gewoon van initiatief te nemen - deze repressieve functie op zich nam en niet één van mijn nonkels. Tussen haakjes weer een oud procedé dat misschien eens opnieuw moet worden uitgetest in tal van verenigingen. 't Spaart niet alleen geld voor de organisatie maar ook onnodig gezever.

Zo kwam ik al heel vroeg in mijn jeugd, na de negatieve ervaringen van de oorlogsjaren, in aanraking met idealisme en caritas. Maar het heeft nog flink wat tijd geduurd vooraleer ik het ware wezen van 'The Jolly Scotchmen' kon doorgronden. Charles De Cock deed regelmatig toespelingen naar het roemruchte verleden, met van emotie bevende stem. Ook via mijn nonkels en tantes raapte ik brokstukken van informatie op. Ik hoorde dat zij in feite maar lid waren geworden na de bloeiperiode, zij behoorden tot de jeugd en waren de toekomst van de organisatie, en zij hoopten nu op een nieuwe bloei.

Het meest ontroerende moment was altijd het sluiten van de vergadering, na de verslaggeving en de debatten over de al dan niet rechtvaardige verdeling van de bierkaartjes. Van zodra de beroering min of meer was gezakt, oordeelde de voorzitter met veel doorzicht dat het moment gekomen was om 'het lied' aan te heffen. Hij ging plots kaarsrecht staan en alle leden in het café

De foto's zijn afkomstig uit de collectie van Maurice Vollaert die de afbeeldingen ter beschikking stelde en becommentarieerde. Op de foto poseert de voltallige groep 'Schotten' in 1927 voor hun lokaal dat toen in de Frans Van Ryhovelaan 8 gevestigd was, en waar nu een kleine Delhaize huist. De postkaarten met de groep of delen ervan ergens 'te velde' werden gemaakt om verkocht te worden ter betaling van de reizen. Op de vlaggen staan namen geborduurd van stoeten of evenementen waaraan ze deelnamen.

veerden mee op, ook de kinderen, allen met een plechtige blik op het gelaat en, vooral bij de ouderen die het allemaal hadden meegemaakt, een glans in de ogen. Hoe is het mogelijk, ook hiervan herinner ik mij nog de woorden, zestig jaar geleden!

*'Tee, zolie, skotmèn is onze naam,
Wij verwerven steeds de goede faam,
Wij zijn fier, dat wij zijn skots,
En op ons goede werken zijn wij trots.'*

De onbegrijpelijke Engelse woorden, die door de leden bovendien nog verkeerd werden uitgesproken ('vervlaamst'), maakten het voor mij nog wat geheimzinniger. Maar uiteindelijk, beetje voor beetje, had ik de stukjes van de puzzel bij elkaar gebracht. Vergeet niet, ik was toen amper zeven jaar oud. Zoals veel opgeloste geheimen was het eigenlijk allemaal heel eenvoudig. 'The Jolly Scotchmen' waren in feite een groep mensen die, verkleed in wat moest doorgaan voor een Schots kostuum, regelmatig deelnamen aan optochten begeleid door passende muziek. Op een goede dag is er toch een foto van de groep in mijn handen terecht gekomen. Ik moet zeggen, de voorzitter stond er beeldig op. Met zijn volumineuze gestalte, de wijde schotse rok, kousen en een soort baretje kon menig echte Schot waarschijnlijk niet aan hem tippen. Ook al waren de kleren niet ingevoerd, maar in feite het resultaat van Vlaamse huisvlijt. Ook kwam ik nog te weten dat 'The Scotchmen' bekroond waren met verschillende bekertjes, die in het café te pronk stonden. Maar er stonden zoveel bekertjes bij Caron (alleen al van kaart- en vogelpikkampioenen een tiental, meestal giften van de brouwerij Meiresonne, er stond een plaatje op) dat ik aanvankelijk door het bos de bomen niet kon zien.

Na een paar jaar speurwerk hield ik het voor bekeken en konden de Schotten mij minder boeien, mijn aandacht ging nu meer naar cowboys en indianen. Maar toch kreeg ik op een zomerdag nog een heftige ervaring te verwerken, toen ik in mijn straatje rondfietste en in de verte muziek hoorde door 'een wandelorquest' dat altijd maar naderbij kwam: het was het lied van 'The Jolly Scotchmen', maar dan niet gezongen. In gedachte zag ik al Charles De Cock breeduit in scotchkostuum aan de kop van de stoet: je kon er niet naast kijken, integendeel. En onmiddellijk gevolgd door een tamboer majoor, die met zwier en durf zijn stok in de lucht gooide en handig terug opving: Leontje - wie anders - had blijkbaar het juiste Schotse ritme te pakken. Hevig opgewonden fietste ik naar huis om aan mijn ouders mee te delen 'De Schotten zijn daar!'. Ik dacht warempel dat de dag van de grote doorbraak eindelijk was gekomen, na al die jaren.

Mijn moeder had al haar overtuigingskracht nodig om mij te doen inzien dat ik het bij het verkeerde eind had. Wat een desillusie, niet alleen de kostuums waren onecht, zelfs de muziek was ‘geleend’ en ... misschien had Leontje wel de woorden gemaakt? Dat zou het einde zijn, ‘k wil het liever niet weten.